

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Västerbottens län

Juni 2019

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
<i>Nettotal och konjunkturindikatorn</i>	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Västerbottens län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västerbottens län	5
<i>Näringslivet i Västerbottens län</i>	5
Småföretagsbarometern – Västerbottens län	7
<i>Konjunkturindikatorn</i>	7
<i>Sysselsättning</i>	9
<i>Orderingång</i>	10
<i>Tackat nej till order</i>	11
<i>Omsättning</i>	12
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	13
<i>Företagens prisförväntningar</i>	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion	14
Slutsatser	17

Om Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 149 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Västerbottens län

- **Småföretagskonjunkturen** i Västerbotten är fortsatt god. Tillväxttakten i konjunkturen har mattats av även i år, om än i något större utsträckning än fjolårets förväntningar. Länet ligger nu strax över riksgenomsnittet, som också sett en avmattning i årets mätning. Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är mycket höga då företagen tror på en stark återhämtning av konjunkturen, tillbaka till 2017 års nivåer.
- **Sysselsättningstillväxten** har mattats av kraftigt i Västerbotten sedan i fjol. Utfallet blev en betydligt lägre än vad företagen förväntade sig i förra årets mätning och sysselsättningstillväxten är för året negativ, vilket innebär att det är en större andel företag som har minskat sysselsättningen än som har ökat den. Förväntningarna på det kommande året är att sysselsättningstillväxten ska återhämta sig och företagen tror på en rekordstark tillväxttakt.
- **Tillväxttakten för orderingången** i Västerbottens län har minskat sedan i fjol, men är fortsatt högre än riksgenomsnittet. Förväntningarna på året som kommer är att orderingångens tillväxttakt ska återhämta sig.
- **Omsättningstillväxten** i Västerbottens län har avtagit något sedan 2018 års mätning och utfallet blev till och med bättre än fjolårets förväntningar. Länet placerar sig fortfarande högre än genomsnittet för riket och företagen förväntar sig en återhämtning i tillväxttakten under det kommande året.
- **Tillväxten av lönsamheten** i företagen i Västerbottens län har mattats av sedan den höga noteringen 2017, men är fortsatt högre än riksgenomsnittet. Trots en fortsatt god lönsamhetstillväxt blev utfallet inte på den höga nivå som företagen förväntade sig i fjolårets rapport. Företagen i länet tror nu på en ökad lönsamhetstillväxt under de kommande tolv månaderna.
- Av företagen i Västerbottens län upplever 63 procent att de har **goda utsikter att expandera** på sikt, vilket är en marginellt lägre andel än fjolårets 64 procent. Samtidigt uppgår nio av tio av Västerbottens företag att de vill växa.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Västerbottens län är svårigheterna med att hitta lämplig arbetskraft, vilket mer än vart tredje företag anger som främsta hinder. Även höga arbetskraftskostnader och svårigheter med finansiering är fortsatta tillväxthinder för företagen i länet.

Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västerbottens län

Konjunkturen hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. Företagens högt ställda förväntningar har alltså inte införlivats under året, vilket också förklarar varför företagen nu ytterligare reviderat ned förväntningarna inför de kommande tolv månaderna. Det är framför allt sysselsättningen som ökat långsammare än förväntat. Även orderingång och omsättning har utvecklats svagare. En trolig förklaring till att tillväxttakten avtagit under året är, liksom tidigare år, att många småföretag redan har nått sina kapacitetstak. Svårigheter att hitta personal med rätt kompetens och höga kostnader för att ha anställda är exempel på utmaningar som gör det svårt för företag att expandera och att på kort tid anpassa och förändra produktionstakten.

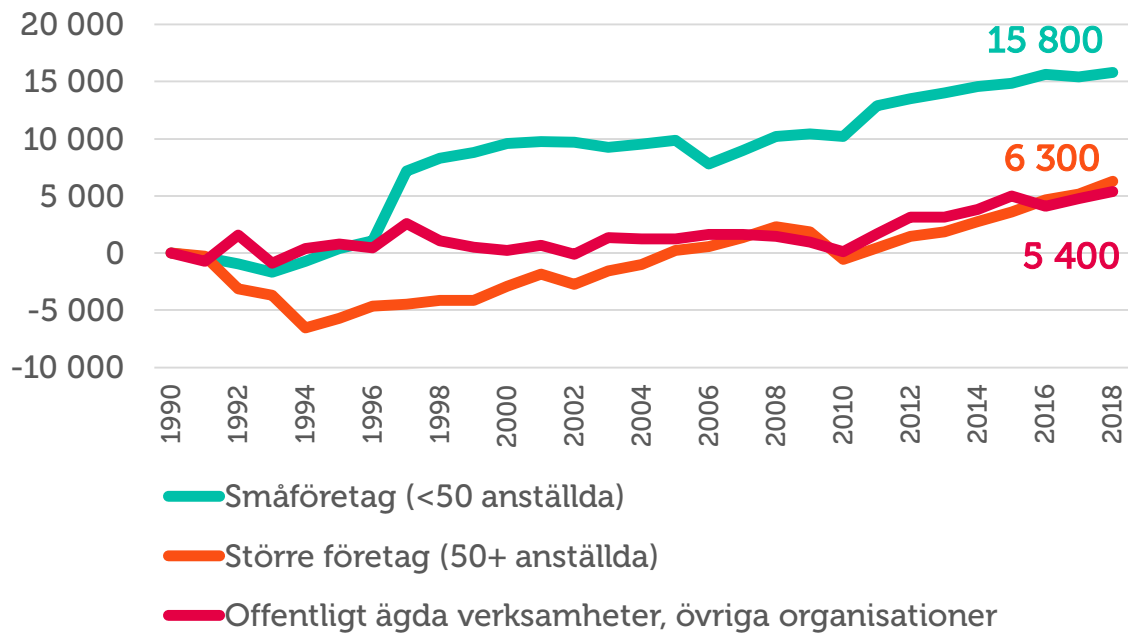
Det är andra året i rad som konjunkturindikatorn minskar och den är nu på lägsta nivån sedan 2013, det vill säga efterdyningarna av eurokrisen. Småföretagen upplever trots det en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

Näringslivet i Västerbottens län

Traditionellt och på grund av naturtillgången är träindustrin med relaterade verksamheter en stor del av näringslivet i Västerbotten. Även de så kallade gröna näringarna växer liksom serviceverksamheter inom turism, och handel. Den offentliga sektorn är fortfarande en betydande arbetsgivare i länet. Näringslivet i Västerbottens län präglas trots det av en relativt stark företagarkultur, där de större företagen nu gått förbi offentlig sektor i tillväxten av jobb.

Den lokala näringslivspolitikerna genom bland annat Länsstyrelsen arbetar för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen och uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor som rör jämställdhet, miljö och integration. Detta förutsätter en god infrastruktur liksom ett brett samarbete med näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättnings-tillväxten i Västerbottens län.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Västerbotten län sedan 1990 (källa: SCB)¹

Mikael Ståfjäll
Kontorscheff Swedbank
Umeå

I Umeåregionen har bankens företagskunder haft en god utveckling i de flesta branscher. Uppgången märks mest hos bygg- och entreprenadföretag, vilket är drivet av en fortsatt befolkningstillväxt och en rad investeringar i infrastruktur och byggande. Även tjänstesektorn följer denna positiva trend. Bland sektorer som har det tuffare märks detaljhandeln, där framförallt mindre, lokala företag känner av den allt hårdare konkurrensen från större kedjor och webhandel.

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

Småföretagsbarometern – Västerbottens län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Västerbotten läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

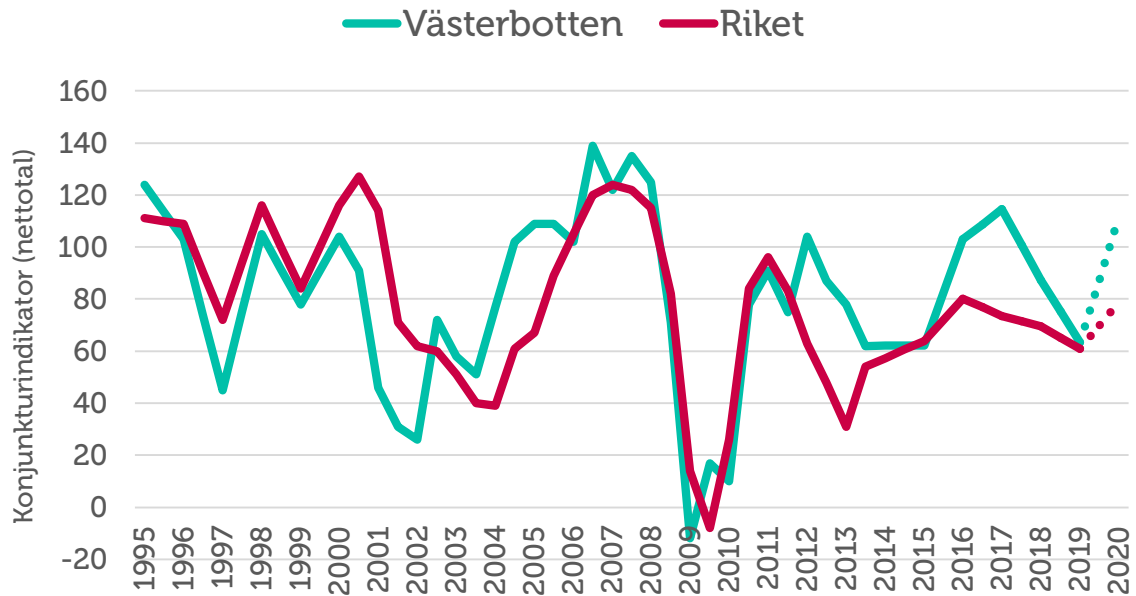
Konjunkturen för småföretagen i Västerbottens län försämrades dramatiskt mellan 2008 och 2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på cirka 135, bottnade index våren 2009 med ett värde på -12. Utvecklingen har generellt varit i linje med, eller något bättre än, riket som genomsnitt under de senaste åren. Om tillverkningsindustrin dessutom påverkas av internationell efterfrågan och av låga råvarupriser så är det lättare att förstå varför svängningarna i konjunkturutvecklingen kan upplevas som stora mellan enskilda år.

Småföretagarkonjunkturen i Västerbotten är fortsatt positiv. År 2017 såg länet den högsta noteringen, sedan finanskrisen 2008-2009, då den sammanvägda konjunkturindikatorn var 115. Tillväxttakten i konjunkturen har fortsättningsvis mattats av i årets mätning, med en avmattning i samtliga delfaktorer, och ligger nu precis över riksgenomsnittet.

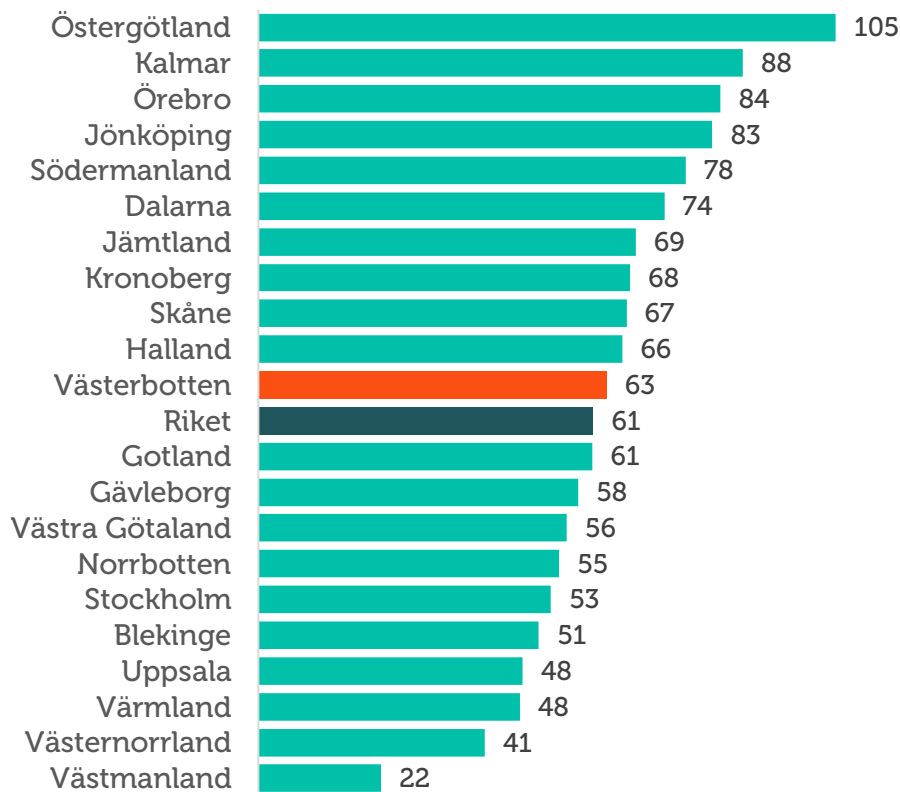
Konjunkturindikatorn har minskat från ett nettotal på 87 till 63 på ett år. Utfallet i årets mätning blev således betydligt lägre jämfört med vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport.

Företagen i Västerbottens län förväntar sig att de kommande tolv månaderna är mycket positiva och de tror på en stark utveckling tillbaka mot 2017 års nivåer och ett nettotal på 112. Vikten av att fokusera på hur det lokala företagsklimatet kan utvecklas och förbättras på regional nivå är väsentligt för att upprätthålla länets goda konjunktur.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Västerbottens län och riket 1995-2019

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2019

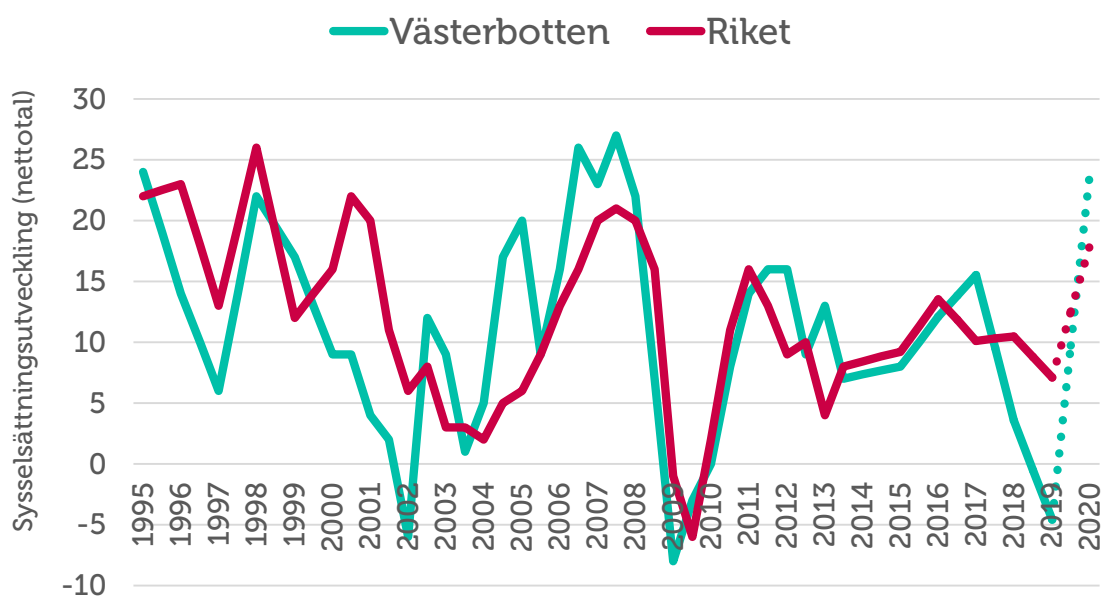
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten har fortsättningsvis mattats av i Västerbottens län, från fjolårets netttotal på 4 till årets -5. Totalt uppger tio procent av företagen att de har ökat sin personalstyrka medan 15 procent svarar att de minskat antalet anställda. Utfallet blev således en betydligt lägre tillväxttakt i sysselsättningen än vad företagen förväntade sig i förra årets mätning. Den främsta orsaken är att fler företag än förväntat tvingats till personalneddragningar. Det är också något färre som ökat antalet anställda, vilket sannolikt beror på att företagen haft svårt att hitta personal med den kompetens som efterfrågats.

Förväntningarna på det kommande året är att sysselsättningstillväxten ska återhämta sig och öka till ett netttotal på 24, nivåer som länet inte har nått sedan innan finanskrisen 2008. Andelen företag som förväntar sig att öka antalet anställda är hela 27 procent och det är endast tre procent av företagen förväntar sig att minska antalet anställda i verksamheten under de kommande tolv månaderna.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västerbottens län och riket 1995-2019

Orderingång

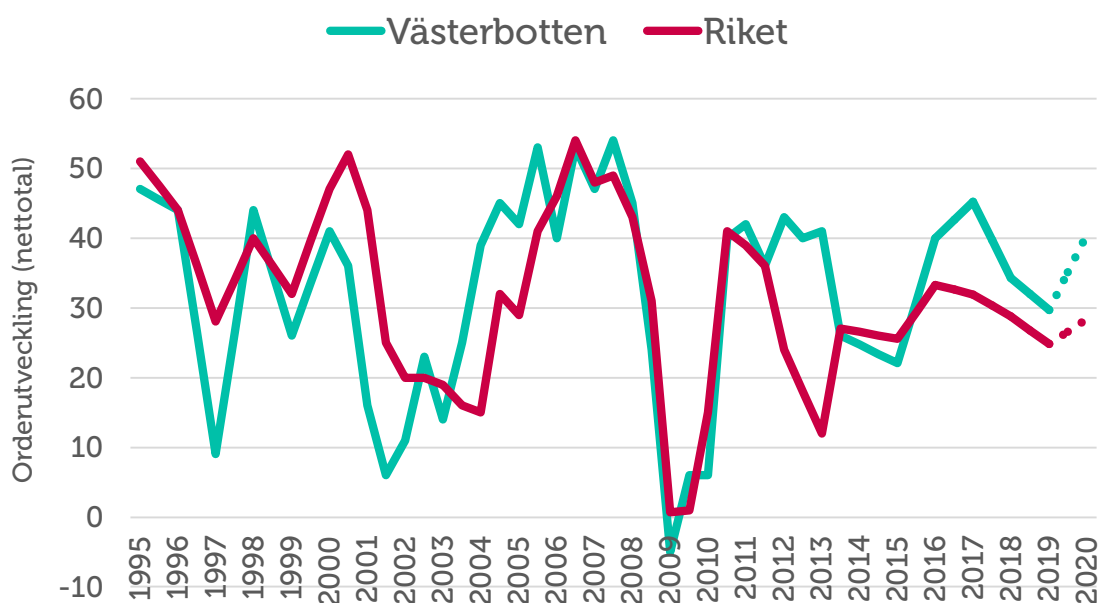
Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxttakten i orderingången i Västerbottens län har mattats av sedan i fjol, men är fortsatt högre än riksgenomsnittet. Likt övriga delfaktorer var orderingången i Västerbottens län mycket hög i fjol då nettotalet var 45, jämfört riksgenomsnittet på 32.

I årets undersökning uppger 42 procent av företagen i Västerbotten att de har haft en ökad orderingång medan tolv procent har haft en minskad orderingång de senaste 12 månaderna. Nettotalet i länet blir 30 jämfört med riksgenomsnittet på 25, vilket innebär att orderutvecklingens utfall blev lägre än fjolårets förväntningar.

Förväntningarna på året som kommer är att orderingångens tillväxttakt ska öka till ett nettotal på 41, vilket är betydligt högre än riksgenomsnittet som förväntas öka till 28.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Västerbottens län och riket 1995-2019

Tackat nej till order

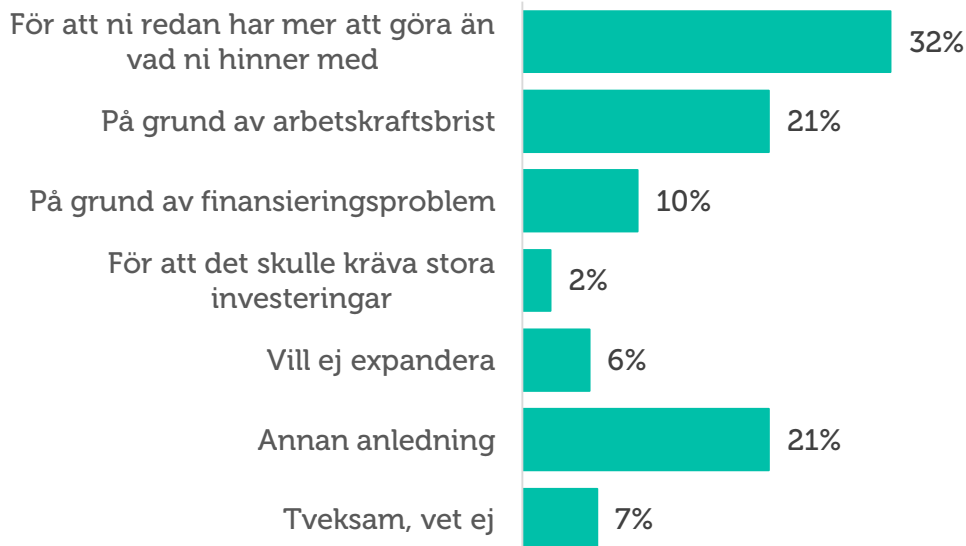
En hög orderingsgång är positivt i de allra flesta fall. Men när många företag i länet nått sitt kapacitetstak är det inte ovanligt att företag tvingas tacka nej till beställningar. Av samtliga småföretag i länet har 30 procent tvingats tacka nej till order, vilket är en minskning jämfört med fjolårets 34 procent. Det är även en lägre andel jämfört med riksgenomsnittet, där 41 procent har tackat nej till order under de senaste tolv månaderna.

Precis som för övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order en konsekvens av att de redan har mer att göra än vad de hinner med. I Västerbottens län anger 32 procent av företagen detta som främsta anledning, jämfört med riksgenomsnittet på 56 procent.

Arbetskraftsbristen, exempelvis kompetens- och matchningsproblem, har ökat sedan fjolårets mätning och anges därmed i högre grad än för riksgenomsnittet som en orsak till att företagen i länet har tackat nej till order. I länet anger 21 procent av företagen det som den främsta anledningen.

21 procent av företagen uppger att de tackat nej till order på grund av ”annan anledning” och det är fler företag än förra året som tackat nej till order på grund av finansieringsproblem.

Figur 6 Tackat nej till order

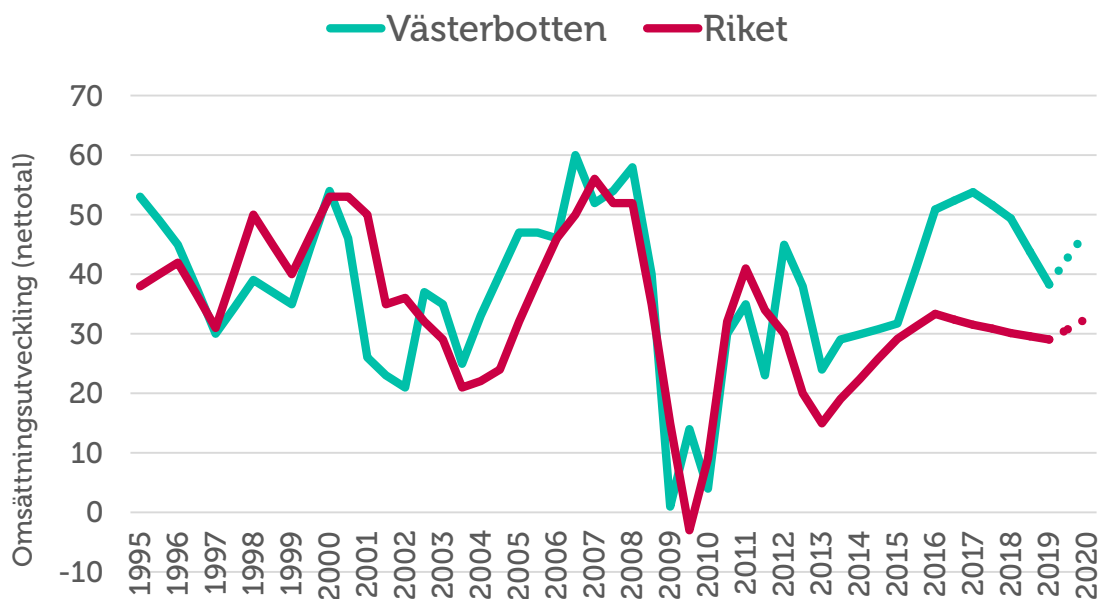
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Västerbottens län har även i årets mätning avmattats i förhållande till den höga noteringen 2017, men inte i den stora utsträckning som företagen förväntade sig. Den totala omsättningstillväxten uppgår i år till nettotalet 38 och är, trots en avmattning, högre än för rikets genomsnitt på 29. Totalt har 55 procent av länets företag ökat omsättningen i verksamheten de senaste tolv månaderna medan 17 procent har minskat den under samma tidsperiod.

Företagen i Västerbottens län förväntar sig nu en positiv utveckling i tillväxttakten under det kommande året, till ett nettotal 47, som är betydligt högre än riksgenomsnittets förväntningar.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Västerbottens län och riket 1995-2019

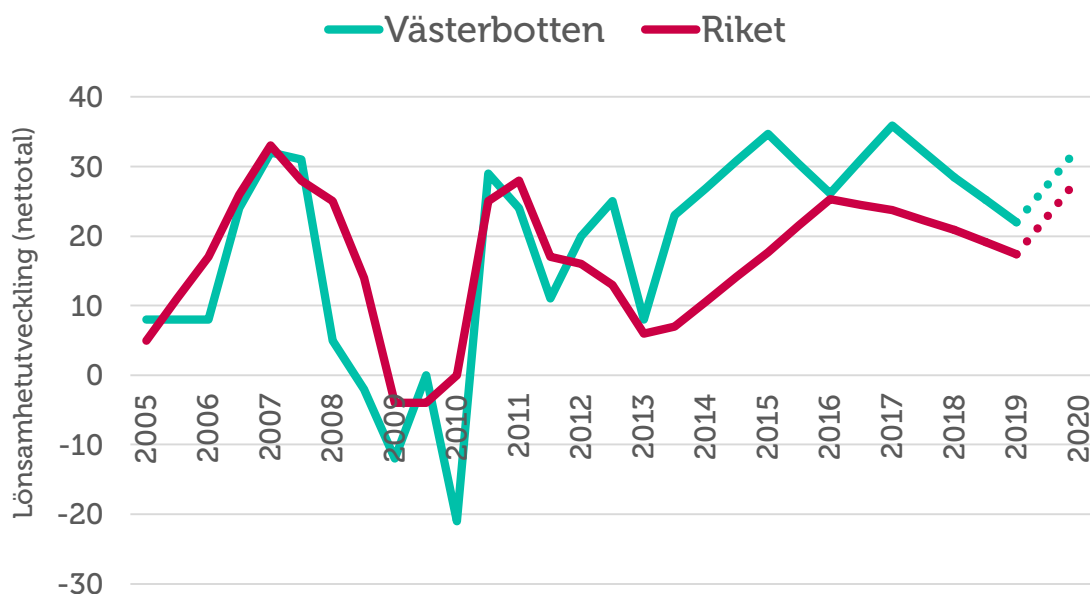
Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis kopplade till lönsamhetsutvecklingen. De tämligen dramatiska rörelserna i lönsamheten avspeglar hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också av svängningar i den inhemska ekonomin. I förra årets Småföretagsbarometer förutspådde företagen att lönsamhetsutvecklingen skulle nå historiska rekordnivåer kommande år. Nettotalet förväntades landa på strax över 40. Som vi ser i figur 8 blev utfallet inte den kraftigt ökade tillväxttakt som företagen förväntade sig.

Lönsamhetstillväxten i Västerbottens län har mattats av de senaste tolv månaderna, men är fortsatt högre än riksgenomsnittet. Bland företagen i länet har 38 procent ökat sin lönsamhet medan 16 procent haft en minskad lönsamhet. Tillväxten av lönsamheten i Västerbottens län motsvarar således i år ett nettotal på 22, jämfört med fjolårets 28.

Utvecklingen framöver ser väldigt ljus ut, vilket avspeglar den fortsatt goda konjunkturutvecklingen. Nettotalet förväntas öka till 33.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västerbottens län och riket 2005-2019

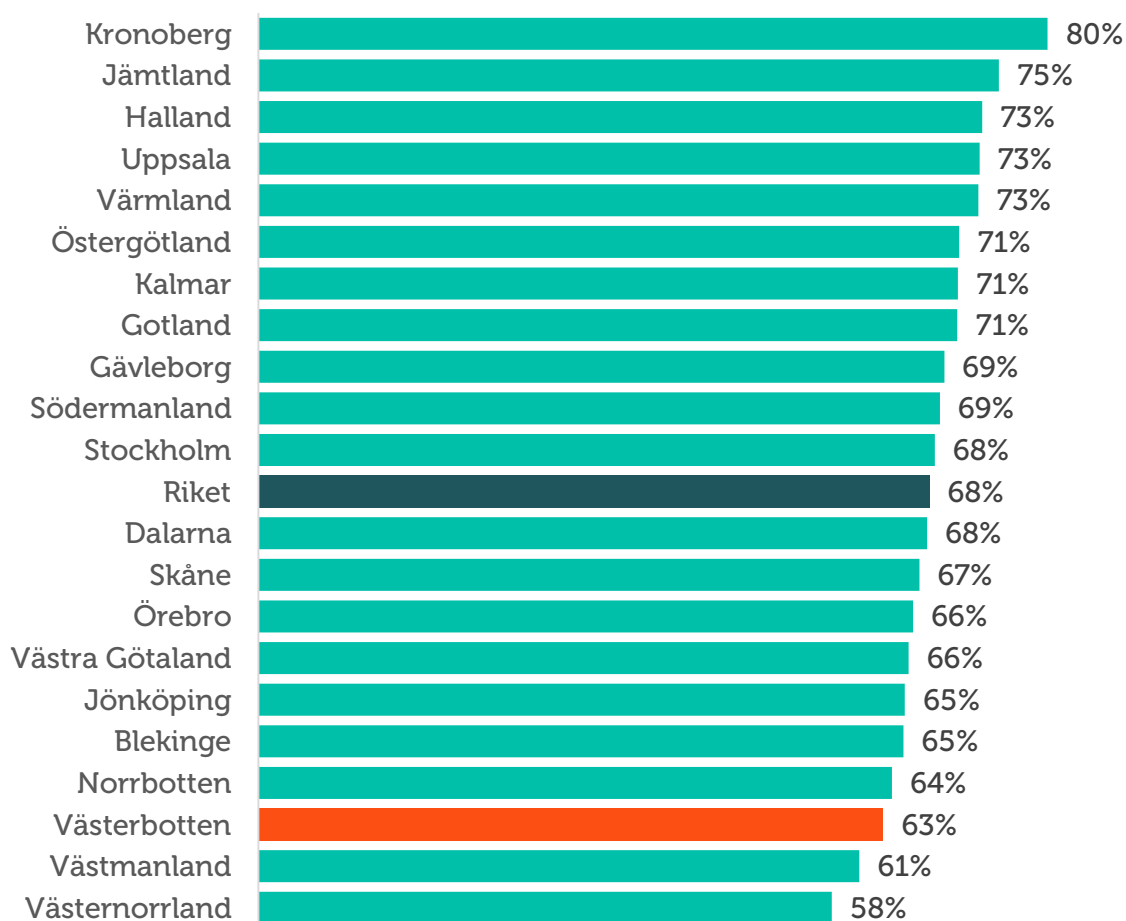
Företagens prisförväntningar

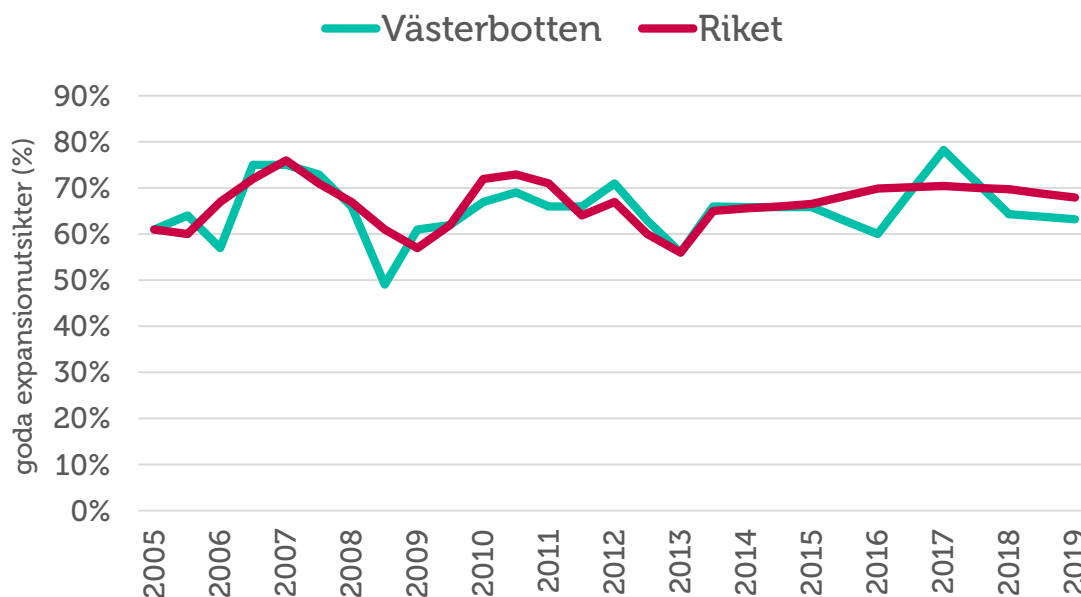
Det råder god konjunktur i Västerbottens län, vilket avspeglar sig i företagens förväntningar i prisutvecklingen de kommande tolv månaderna. Av länets småföretag förväntar sig 44 procent höjda försäljningspriser under det kommande året, vilket är högre än riksgenomsnittets 40 procent. Nettotalet gällande den förväntade prisutvecklingen är 41 och således klart högre än riksgenomsnittet med nettotalet 34.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Västerbottens län ser sämre möjligheter till expansion än i fjol. Av företagen i länen upplever 63 procent att de har goda utsikter att expandera på sikt, vilket är marginellt lägre än fjolårets 64 procent. Riksgenomsnittet är 68 procent. Samtidigt uppger nio av tio av länets företag att de vill växa.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2019

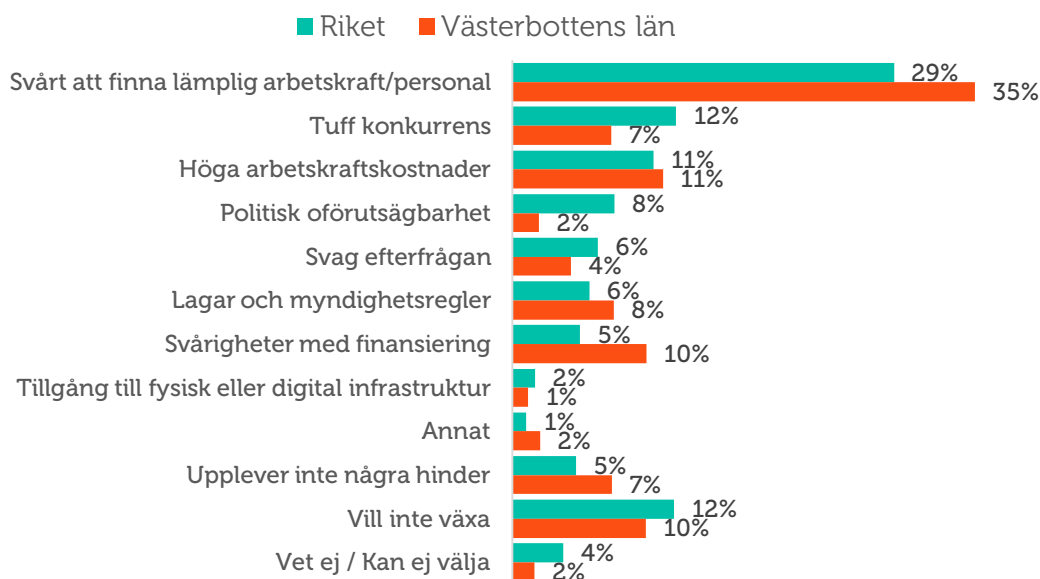

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västerbottens län och riket 2005-2019

Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt största tillväxthinder för småföretagen i Västerbottens län. Mer än var tredje, 35 procent, uppger det som största tillväxthinder. Det finns flera orsaker till rekryteringssvårigheterna men de största utmaningarna ligger i matchningen. Företagen hittar inte personer med rätt utbildning och erfarenhet. Höga arbetskraftskostnader ses också som ett stort tillväxthinder för företagare i länet.

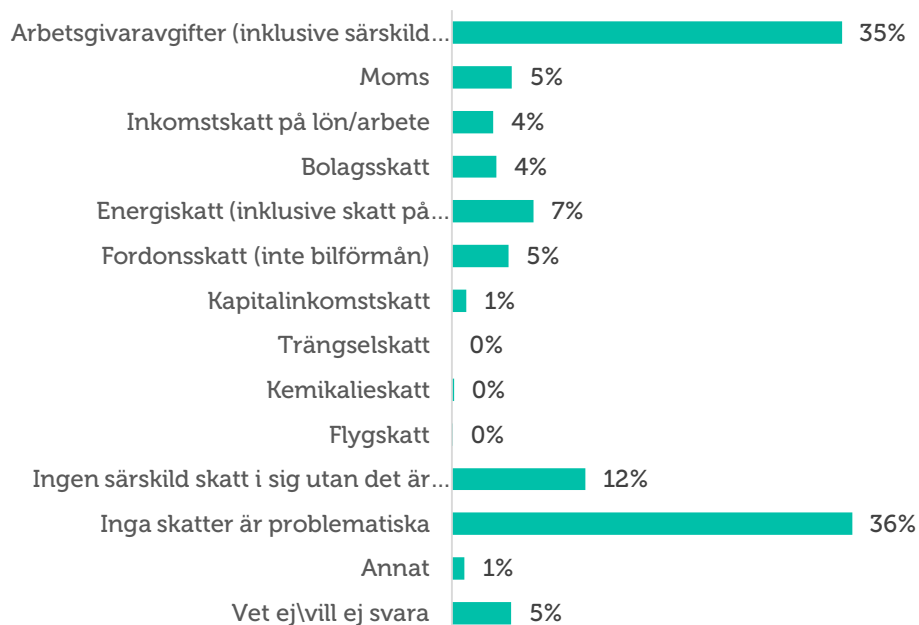
Tio procent av företagen i Västerbottens län ser svårigheter med finansiering som ett större tillväxthinder, vilket är betydligt fler än riksgenomsnittet. Även lagar och myndighetsregler utgör hinder för expansion.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Västerbottens län och i riket 2019 (procent)

Tittar vi specifikt på skatteområdet (Figur 12) ser vi att det framförallt är arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget. Till detta kommer en rad skatter med likartade andelar, bland annat moms och energiskatt. Dessa skatter anses dock i mindre grad utgöra ett hinder för tillväxten i företaget. Mer än var tredje företag anser inte att skatter utgör ett hinder för utvecklingen av företaget.

Figur 12 Om det finns skatter som du upplever utgör hinder för er att driva ert företag på önskat sätt, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

Slutsatser

Konjunkturen hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. De främsta orsakerna till nedgången jämfört med föregående undersökning är en svagare ökning i företagets orderingång följt av sysselsättning och omsättning. Småföretagen upplever alltså fortsatt en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

Småföretagarkonjunkturen i Västerbotten är fortsatt god. År 2017 såg länet den högsta noteringen, sedan krisen 2008–2009, då den sammanvägda konjunkturindikatorn var 115. Tillväxttakten i konjunkturen har för andra året i rad mattats av, men ligger fortsatt högre än riksgenomsnittet. Konjunkturindikatorn har minskat från fjolårets netttotal på 87 till 63 på ett års tid. Utfallet i årets mätning blev således ännu lägre än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport, men prognosen för kommande år ser väldigt positiv ut.

De främsta hindren för företagets tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens, svårigheter med finansiering och tuff konkurrens. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i Västerbotten har 30 procent av företagen tackat nej till order under det senaste året. De främsta skälen till att företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Oavsett konjunkturläge är förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande avgörande för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Småföretagsbarometern 2019 visar att reformer skulle ha stor betydelse, framförallt inom tre områden.

Säkra småföretagens tillgång till kompetens

Småföretagens svårigheter att hitta arbetskraft med rätt kompetens är utbredd och hämmar deras expansionsmöjligheter. Kvaliteten i det svenska utbildningssystemet behöver säkras och bli mer anpassat efter arbetsmarknadens efterfrågan. Detta i kombination med förenklade anställningsregler kan förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga platser.

Sänk kostnaden att anställa och underlätta rekrytering

Många företag upplever att kostnaderna att anställa är för höga. Fler vägar in i arbetslivet behövs för de grupper som idag står utanför arbetsmarknaden. Förenkla regelverket vid nyanställningar och en översyn av lagen om anställningsskydd (LAS).

Öka incitamenten att starta företag

Många svenskar funderar på att starta företag men det är betydligt färre som tar steget fullt ut. En bidragande faktor är att socialförsäkringssystemet är mer anpassat för anställda än för företagare. En översyn av socialförsäkringssystemet behövs för att öka incitamentet att starta företag. Fler skulle sannolikt våga förverkliga sina affärsidéer om balansen mellan risk och avkastning förbättrades.